

<https://doi.org/10.15407/rksu.39.052>

УДК 027.54(477-25)НБУВІР:025.17]821.161.2Шевченко Т.Г.
+821.161.2.09Шевченко Т.Г.]:82-6:001.8

Андрій Шаповал, доктор історичних наук,
старший науковий співробітник, завідувач відділу археографії
Інституту архівознавства, Національна бібліотека України
імені В.І. Вернадського (Київ, Україна)
ORCID: 0000-0003-1188-5142
SCOPUS: 57224568766
E-mail: shai196@ukr.net

Оксана Вербіцька, кандидат філософських наук,
старша наукова співробітниця відділу історії академічної науки
Інституту архівознавства, Національна бібліотека України
імені В.І. Вернадського (Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-1459-954X
E-mail: xenaver@ukr.net

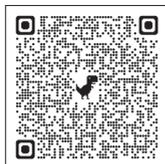
Оксана Ємчук, кандидат історичних наук,
старша наукова співробітниця відділу археографії
Інституту архівознавства, Національна бібліотека України
імені В.І. Вернадського (Київ, Україна)
ORCID: 0000-0002-5096-7231
E-mail: vio@ukr.net

СПІВПРАЦЯ С. МАСЛОВА З Ю. МЕЖЕНКОМ ЩОДО КОЛЕКЦІОНУВАННЯ ШЕВЧЕНКІАНИ: ЕПІСТОЛЯРНИЙ ДИСКУРС

Мета роботи. На основі аналізу листування між С. Масловим і Ю. Меженком, яке відклалося у фондах Інституту рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського та Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України, дослідити співпрацю вчених з колекціонування Шевченкіани. **Методологія праці** базується на застосуванні принципів історизму, всебічності й комплексності та джерелознавчого, архівознавчого, хронологічного, порів-

Цитування: Шаповал А., Вербіцька О., Ємчук О. Співпраця С. Маслова з Ю. Меженком щодо колекціонування Шевченкіани: епістолярний дискурс. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2025. № 4 (39). С. 52—74. <https://doi.org/10.15407/rksu.39.052>

© Видавець ВД «Академперіодика» НАН України, 2024. Стаття опублікована за умовами відкритого доступу за ліцензією CC BY-NC-ND (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>)

няльного, біографічного і просопографічного методів дослідження. **Наукова новизна** роботи полягає в тому, що вперше в науковий обіг уведено і проаналізовано комплекс листування книгознавців й літературознавців С. Маслова та Ю. Меженка стосовно співпраці вчених зі збирання документів до колекції Шевченкіани. **Висновки.** Провідною темою листування С. Маслова і Ю. Меженка, яке зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського та Центральному державному архіві-музеї літератури і мистецтва України й раніше комплексно не досліджувалося, є поповнення колекції Шевченкіани. Захоплення С. Маслова постаттю Т. Шевченка та його творчістю спонукало вченого долучитися до збирання матеріалів для шевченківської колекції, яку протягом десятиріч як приватну збірку з ентузіазмом формував Ю. Меженко. Плідна співпраця С. Маслова та Ю. Меженка з поповнення колекції Шевченкіани тривала протягом 1939—1956 років. У результаті співробітництва науковців шевченківську збірку було збагачено цінними документами щодо діяльності українських науково-культурних установ і організацій, вчених, літераторів, митців і громадсько-культурних діячів з дослідження життя та творчості Т. Шевченка, а також вшанування його пам'яті. Аналіз листування науковців дає змогу долучити С. Маслова до когорти українських діячів, які активно допомагали Ю. Меженку у створенні національної історико-культурної пам'ятки — колекції Шевченкіани.

Ключові слова: С. Маслов, Ю. Меженко, епістолярні документи, колекція Шевченкіани, Інститут рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України.

Актуальність теми дослідження. Уведення в науковий обіг раніше не дослідженого епістолярію українських учених і громадсько-культурних діячів та аналіз нових джерел дає змогу поглибити знання про їхнє життя, вподобання та інтереси, а отже, ширше висвітлити діяльність провідних науковців і повніше розкрити їхні постаті.

16 листопада 2025 р. виповниться 145 років від дня народження літературознавця, книгознавця, бібліографа, бібліотекознавця, доктора філологічних наук, професора, члена-кореспондента АН УРСР Сергія Івановича Маслова (1880—1957), тому доречною є увага до великої і ще недостатньо вивченої епістолярної спадщини вченого, дослідження якої дає змогу заповнити окремі лакуни його життя та діяльності. В особовому фонді С. Маслова (ф. ХХХІІІ), який зберігається в Інституті рукопису Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського (далі — ІР НБУВ), та особовому архіві (ф. 365) бібліографа, літературознавця і колекціонера Юрія Олексійовича Меженка (1892—1969) у складі фондів Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України (далі — ЦДАМЛМ України) відклалося листування науковців. Один з основних сюжетів епістолярного дискурсу вчених стосується їхньої співпраці щодо збирання документів і предметів, присвячених життю та літературно-мистецькій творчості Т. Шевченка, а також вшануванню пам'яті митця, які поповнювали приватну колекцію Шевченкіани Ю. Меженка. На сьогодні в літературі не досліджено співробітництво науковців з формування цієї колекційної

збірки. У пропонованій публікації представлено та проаналізовано листування С. Маслова та Ю. Меженка, присвячене цій темі.

Аналіз досліджень і публікацій. Загальний огляд епістолярної спадщини С. Маслова здійснено у праці О. Ємчук [1], яка в окремій статті розглянула й листування між С. Масловим і Ю. Меженком [2]. Аналіз листування вчених дав змогу охарактеризувати їхні професійні зв'язки, відобразити сюжетні лінії епістолярного діалогу науковців, у тому числі в розвідці йдеться також і про співпрацю С. Маслова з Ю. Меженком щодо колекціонування Шевченкіани [2, с. 75—78]. Проте, оскільки у праці використано лише епістолярні документи, які відклалися у фонді С. Маслова в ІР НБУВ, де зберігається частина листування вчених, всебічне відображення співпраці науковців з даного питання потребувало проведення подальших досліджень із залученням нових джерел.

Епістолярій Ю. Меженка в особовому фонді вченого у ЦДАМЛМ України проаналізував М. Крячок [3], який зазначив, що збиральництву пам'яток, переважно Шевченкіани, присвячена найбільша група листів Ю. Меженка, зокрема до З. Алімітіна-Шапіро, С. Богдина, М. Гончарука, О. Зілинського, І. Коцюбинської [3, с. 105—106]. Г. Карпінчук за матеріалами ЦДАМЛМ України оприлюднила листування П. Жура та Ю. Меженка, в якому йдеться, зокрема, й про збирання колекції, присвяченої Т. Шевченку [4]. З опублікованих епістол Ю. Меженка до діячів науки і культури Львова відомо, що про колекціонування Шевченкіани вчений писав у листах до Я. Дашкевича, М. Деркач, В. Дорошенка, І. Крип'якевича, М. Мороза [5]. Збирання цієї колекції було однією з провідних тем листування Ю. Меженка з Я. Дашкевичем та І. Крип'якевичем, про що свідчать публікації їхнього епістолярію [6—8].

Уведення в науковий обіг комплексу листів С. Маслова до Ю. Меженка, який зберігається в архіві останнього у ЦДАМЛМ України [9], та їхній аналіз дає змогу долучити й С. Маслова до когорти українських учених і громадсько-культурних діячів, які активно допомагали Ю. Меженкові у формуванні його приватної колекції Шевченкіани.

Метою дослідження є представлення та аналіз листування С. Маслова та Ю. Меженка щодо співпраці вчених з колекціонування документів і предметів, присвячених життю та літературно-мистецькій творчості Т. Шевченка, а також вшануванню пам'яті митця.

Виклад основного матеріалу. Масив епістолярних документів з листування С. Маслова та Ю. Меженка становить 23 кореспонденції за 1928—1956 рр. Це 8 листів Ю. Меженка за 1928—1955 рр., надісланих з Києва, селища Південний, околиці Харкова, і з Ленінграда (нині — м. Санкт-Петербург) до Києва та Уфи [10], та 15 епістол С. Маслова за 1932—1956 рр. з Києва й Уфи до Харкова і Ленінграда, з яких 14 листів відклалися у фонді Ю. Меженка [9], а копія одного листа міститься в архіві С. Маслова [11].

Уперше про збірку, присвячену Т. Шевченку, яку з ентузіазмом збирав Ю. Меженко протягом десятиріч, йдеться в листі С. Маслова до Ю. Меженка від 10 травня 1939 р. [9, арк. 2]. Відтоді тема її поповнення стала провідною в листуванні між ученими, зокрема її науковці торкаються в 17 епістолах за 1939—1956 рр.

На час написання першого листа С. Маслова в 1939 р., присвяченого шевченківській колекції Ю. Меженка, про неї вже повідомлялося в українській пресі, але в публікації йшлося лише про рідкісні видання «Кобзаря» із цієї збірки [12]. Проте склад колекції, яку Ю. Меженко збирав з 1911 р., був досить широкий, і до нього, окрім видань «Кобзаря» та інших творів Т. Шевченка, входили різноманітні матеріали, пов'язані з життям і літературно-мистецькою творчістю митця та вшануванням його пам'яті [13, с. 31—35; 14; 15]. У листі від 18 листопада 1939 р. до одного з провідних українських літературознавців і бібліографів В. Дорошенка, з яким Ю. Меженко, як і з С. Масловим, мав намір налагодити співпрацю щодо поповнення колекції Шевченкіани, Юрій Олексійович окреслив коло своїх зацікавлень. «Мабуть Вам відомо, що вже протягом багатьох років я збираю Шевченківську колекцію і досяг в цьому значних успіхів, — зазначив Ю. Меженко, — ...Я збираю не тільки видання творів Шевченка, але ж і все про нього. Окремі книжки про Шевченка, статті в журналах, збірниках і газетах, програми, афіші, запрошувальні квитки, ноти на Шевченківські тексти, твори, присвячені Шевченкові, плакати, малюнки і взагалі все, не виключаючи й фото, з Шевченком зв'язаних» [5, с. 91—92].

У 1939 р. на державному рівні відзначалося 125-річчя від дня народження Т. Шевченка. У численних урочистих меморіальних заходах активну участь взяли наукові установи, заклади освіти і культури, вчені, митці та громадсько-культурні діячі [16]. С. Маслова запрошували на засідання Урядового ювілейного комітету вшанування пам'яті Т.Г. Шевченка, на яких розглядалися питання підготовки до друку ювілейних видань його творів, організації Республіканської ювілейної виставки Кобзаря, виготовлення Шевченківської ювілейної медалі з нагоди 125-річчя від дня народження поета тощо [17]. До речі, Шевченківську ювілейну медаль під час урочистостей, присвячених митцю, активним учасником яких був С. Маслов, отримав і сам учений [18].

У листі від 10 травня 1939 р. С. Маслов повідомляв, що від С. Рейсера (бібліографа й літературознавця, випускника Київського університету, який на той час працював разом з Ю. Меженком у Державній публічній бібліотеці ім. М.Є. Салтикова-Щедрина в Ленінграді) дізнався, що Юрій Олексійович збирає запрошення, програми та інші матеріали, які стосуються Т. Шевченка та його ювілею. Тому він надіслав відповідні речі до Ленінграда для поповнення шевченківської збірки Ю. Меженка [9, арк. 2]. Серед надісланого, можливо, був і примірник запрошення та програми урочистої

сесії АН УРСР (19—20 травня 1939 р.), присвяченої 125-річчю поета, один з яких зберігається в особовому архіві С. Маслова [19, арк. 13]. Учений також інформував Ю. Меженку, що планує придбати афішу Республіканської ювілейної виставки Т. Шевченка, яка з нагоди 125-річчя від дня народження митця діяла в Києві з 20 березня 1939 р. [9, арк. 2].

Отже, С. Маслов з власної ініціативи вирішив допомагати Ю. Меженку в комплектуванні його приватної колекції Шевченкіани, поновивши перерване між ними листування в 1932 р. [2; 10]. У листі-відповіді від 24 травня 1939 р. Ю. Меженко подякував С. Маслову за надіслані шевченківські матеріали, а головне, як наголосив Юрій Олексійович, про добру про нього пам'ять [20]. Як відомо, вчені тісно співпрацювали в рамках роботи Українського наукового інституту книгознавства (далі — УНІК), який діяв у Києві протягом 1922—1936 рр. Ю. Меженко очолював УНІК упродовж 1922—1931 рр., а С. Маслов головував у Комісії з історії книги (1923—1926) і Секції історії книгознавства УНІК (1927—1928) [2, с. 72—73]. Співпраця між ученими продовжувалася і після звільнення Ю. Меженка з посади директора УНІК та його переїзду до Харкова. Так, у 1932 р. науковці спільно розробляли план фундаментального видання «Історія української книги» для видавництва «Рух», який, на жаль, не вдалося реалізувати [2, с. 72—74].

У листі від 24 травня 1939 р. Ю. Меженко також щиро привітав С. Маслова з обранням його до складу членів-кореспондентів АН УРСР [21].

Протягом 1939—1941 рр. в Україні було підготовлено та опубліковано низку праць і видань, присвячених Т. Шевченку. Зокрема, вийшло друком два томи «Повного академічного видання творів Т.Г. Шевченка», ювілейне видання творів Т. Шевченка у п'яти томах, укладено видання-фотовиставку «Життя, творчість і революційна діяльність Т.Г. Шевченка», яке містило 150 ілюстрацій, тощо. У 1939 р. побачив світ перший номер збірника філологічного факультету Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка (далі — КДУ), присвячений митцю — «Пам'яті Т.Г. Шевченка. Наукові записки Київського державного університету ім. Т.Г. Шевченка». З листів С. Маслова дізнаємося, що він намагався придбати та надіслати Ю. Меженку для колекції, присвяченої Т. Шевченку, цінні видання. Про надсилання «ще одного номеру» для шевченківської збірки йдеться в листі С. Маслова від 31 травня 1939 р. [9, арк. 3]. А в листі від 18 травня того ж року він повідомляв Ю. Меженку, що разом з В. Петровим (істориком і культурологом, якого Юрій Олексійович добре знав по роботі в Києві) робить спроби дістати Шевченківський збірник КДУ. Довідавшись від відповідального редактора цього збірника, професора С. Савченка, що видання буде не лише розсилатися до державних бібліотек, а і продаватися в кіоску КДУ, київські вчені мали намір придбати його та надіслати Ю. Меженку для шевченківської збірки [9, арк. 4—5].

У листі С. Маслова від 2 березня 1941 р. йдеться про підготовку Інститутом української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР, в якому вчений з 1939 р. очолював відділ давньої української літератури, академічного видання портретів, картин, малюнків Т. Шевченка. Науковець інформував Ю. Меженка, що надіслав для колекції Шевченкіани «робочу картку» і «виробничу картку» цього проєкту. С. Маслов також звернувся до Ю. Меженка з проханням допомогти мистецтвознавцю й художнику С. Раєвському, одному з найбільш активних учасників підготовки видання, який мав здійснити поїздку до Ленінграда, у виконанні завдань редколегії, зокрема скористатися альбомом польського історика та художника Б. Залеського «Життя киргизьких степів», що був виданий у 1865 р. в Парижі та містив кілька малюнків Т. Шевченка [9, арк. 6—6 зв.].

У воєнний період науковці обмінялися листами у другій половині 1942 р. 21 липня Ю. Меженко з блокадного Ленінграда надіслав листа С. Маслову до Уфі, де той разом з іншими співробітниками АН УРСР перебував в евакуації. Ю. Меженко шкодував, що цілий рік не мав змоги підтримувати зв'язок з киянами, і цікавився можливістю праці в Уфі, оскільки не виключалася ймовірність евакуації туди наукових установ з Ленінграда [21].

У листі-відповіді від 6 вересня 1942 р. С. Маслов докладно написав Ю. Меженку про життя, побутові умови та роботу українських учених і діячів культури в Уфі. При цьому він зазначив, що Академія наук у складних «уфимських умовах працює доволі енергійно» [9, арк. 7—8 зв.]. З найбільш цікавих заходів АН УРСР С. Маслов виділив березневу 1942 р. наукову сесію, присвячену Т. Шевченку. І повідомив, що у нього збереглося два примірники програми Шевченківської сесії, одну з яких він при нагоді охоче передасть Ю. Меженку [9, арк. 8 зв.].

У повоєнні роки Президія АН УРСР запросила Ю. Меженка на посаду директора Бібліотеки АН УРСР (нині — НБУВ), яку він очолював протягом 1945—1948 рр., що дало змогу С. Маслову та Ю. Меженку співпрацювати вже в Києві [9, арк. 10]. У 1948 р., коли Ю. Меженко оформлював документи для отримання пенсії, він саме до С. Маслова звернувся з проханням підтвердити трудовий стаж, пов'язаний з його роботою в Головній книжковій палаті в м. Києві (нині — Книжкова палата України імені Івана Федорова) та УНІК [22], що той і зробив [23].

З розгортанням кампанії переслідування діячів української культури Ю. Меженко змушений був повернутися до Ленінграда. Проте вчені відразу налагодили листування та поновили співпрацю, зокрема й з питання комплектування колекції Шевченкіани.

Черговий лист С. Маслова, в якому йдеться про шевченківську збірку, датований 15 березня 1949 р. Він був відповіддю на кореспонденції Ю. Меженка від 23 січня та 20 лютого того ж року. З контексту листа С. Маслова дізнаємося, що Ю. Меженко у своєму листі від 20 лютого попросив

київського колегу надіслати йому запрошення Українського бібліологічно-го товариства (далі — УБТ) на Шевченківське засідання. Як відомо, в УБТ, яке було створене в Києві при Всеукраїнській академії наук і діяло з грудня 1928 р. до червня 1929 р., С. Маслов виконував обов'язки заступника голови Товариства. Тому він пообіцяв розшукати запрошення на Шевченківське засідання УБТ у своєму архіві та надіслати Ю. Меженку. Варто додати, що після воєнного лихоліття архів С. Маслова перебував у непорядкованому стані, що ускладнювало пошук документа. Невідомо, чи вдалося С. Масло-ву це зробити, але запрошення УБТ містилося в архіві вченого. Нині його примірник зберігається в особовому фонді науковця [24].

На той час про унікальну шевченківську колекцію Ю. Меженка вже добре знали українські вчені, знайомі з його доповіддю «Шляхи мого збирання колекції Шевченкіани», виголошеною 12 жовтня 1948 р. на засіданні секції колекціонерів Будинку вчених у Ленінграді. С. Маслов теж мав примірник надрукованих тез цієї доповіді, що їх йому презентував бібліограф і книгознавець Ф. Максименко, який підтримував наукові та дружні стосунки із С. Масло-вим та Ю. Меженком. Крім того, публікації про Шевченкіану Ю. Ме-женка стали регулярно з'являтися в українських періодичних виданнях, про що С. Маслов інформував колекціонера у своїх листах [9, арк. 12 зв., 16].

24 квітня 1949 р. в Києві відбулося відкриття Державного літературно-художнього музею Тараса Шевченка (далі — ДМШ, нині — Національний музей Тараса Шевченка) у колишньому особняку мецената М. Терещенка на бул. Тараса Шевченка, 12. У двадцяти чотирьох залах ДМШ було пред-ставлено 3 тис. експонатів. Ця подія викликала великий резонанс серед науково-культурної та взагалі української громадськості. Як засвідчують ли-сти, С. Маслов надіслав до Ленінграда комплекс різноманітних документів про відкриття нової розширеної експозиції ДМШ у Києві, частину яких, на його прохання, спеціально для шевченківської колекції Ю. Меженка пере-дав відомий шевченкознавець і мистецтвознавець, директор ДМШ М. Ма-цапура [9, арк. 12, 14 зв.].

Як видно з листів, написаних протягом 1949—1956 рр., у цей час С. Мас-лов активно збирав і регулярно надсилав Ю. Меженку матеріали для його шевченківської збірки, а саме: запрошення з програмами на Шевченківські сесії, з'їзди, засідання вчених рад, лекції, вечори, мітинги; афіші концер-тів, театральних вистав, які проводилися під егідою академічних установ, закладів освіти і культури, окремих науковців і артистів; публікації з пе-ріодичних видань, присвячені Т. Шевченку та його творчості; проспекти видань Кобзаря; репродукції художніх творів Т. Шевченка та з його зобра-женням; фотографії пам'ятників митцю тощо [9].

У листі від 16 вересня 1951 р. Ю. Меженко повідомив С. Масло-ва, що вже як рік збирає платівки для шевченківської колекції, але придбав їх небагато, оскільки в Ленінграді було важко їх знайти. Він запропонував

С. Маслову організувати обмін платівками [25, арк. 1—1 зв.], для чого надіслав список з дев'яти платівок з музичними творами на слова Т. Шевченка у виконанні таких видатних співаків, як З. Гайдай, Б. Гмиря, І. Козловський, К. Лаптев, І. Паторжинський, О. Петрусенко та О. Пирогов [25, арк. 3]. Бажання Ю. Меженка обмінюватися дублетами шевченківських патефонних платівок було підтримане С. Масловим, який пообіцяв з «охотою» його виконати [9, арк. 20].

Варто додати, що як Ю. Меженко, так і С. Маслов захоплювалися музикою, оперою та театром. С. Маслов зібрав велику колекцію музичних платівок, яка нараховувала 1500 екземплярів [9, арк. 20]. У його особовому архіві відклалися численні записи українських пісень, романсів, оперних арій і лібрето, а також колекції афіш, театральних програмок, запрошень на концерти тощо [2, с. 77]. Наприклад, серед документів міститься запрошення правління Прилуцького музично-драматичного гуртка на концерт, присвячений пам'яті Т. Шевченка, який мав відбутися 30 березня 1913 р. в Земському домі м. Прилуки за участі київських співаків й акторів М. Машир і М. Карташова та хору під керівництвом О. Соколова [26, арк. 3].

Знаючи про бібліографічні, архівні та інші колекції С. Маслова, у листі від 16 вересня 1951 р. Ю. Меженко запропонував йому вступити до секції колекціонерів Ленінградського будинку вчених, адже на той час це було єдине у країні об'єднання колекціонерів. Сам Ю. Меженко брав дієву участь як у роботі Будинку вчених Ленінграда, так і в секції колекціонерів при ньому [2, с. 77], і, на його переконання, участь С. Маслова в роботі секції сприяла б науковій праці колекціонерів [25, арк. 1 зв.—2 зв.]. Відповідаючи на цю пропозицію, С. Маслов зазначив, що не вважає себе колекціонером, але пообіцяв подумати над можливістю його обрання до гуртка бібліофілів секції колекціонерів Будинку вчених Ленінграда [9, арк. 20].

С. Маслов і Ю. Меженко з великою повагою та довірою ставилися один до одного. Учених об'єднувала багаторічна співпраця в царині української науки та культури. Вітаючи С. Маслова із 75-річчям, Ю. Меженко писав: «Я мав приємність мало не 10 років працювати з Вами в щільному зиску. Багато чому від Вас я вивчився, і як що моя любов до книги не зменшується, а зростає, то в цьому я в значній мірі зобов'язаний Вам» [27].

Науковців об'єднував й інтерес до постаті Т. Шевченка та творчості митця, над збиранням і збереженням спадщини якого вони плідно співпрацювали протягом багатьох років. І в тому, що колекція Шевченкіани Ю. Меженка стала видатною національною історико-культурною пам'яткою, є заслуга й С. Маслова [25, с. 103].

Висновки. Провідною темою листування С. Маслова і Ю. Меженка, яке зберігається в ІР НБУВ та ЦДАМЛІМ України і раніше комплексно не досліджувалося, є поповнення колекції Шевченкіани. Захоплення С. Маслова постаттю Т. Шевченка та його творчістю спонукало вченого долучитися до

60 збирання документів і предметів для шевченківської колекції, яку протягом десятиріч цілеспрямовано та наполегливо формував Ю. Меженко. Як засвідчують епістолярні документи, плідна співпраця С. Маслова і Ю. Меженка з поповнення колекції Шевченкіани тривала протягом 1939—1956 рр. У результаті їхнього співробітництва шевченківську збірку було поповнено цінними документами щодо діяльності українських науково-культурних установ і організацій, науковців, літераторів, митців і громадсько-культурних діячів з дослідження життя та творчості Т. Шевченка та вшанування його пам'яті. Аналіз листування вчених дає змогу долучити С. Маслова до когорти українських діячів, які активно допомагали Ю. Меженку у створенні видатної національної історико-культурної пам'ятки — колекції Шевченкіани.

ДОДАТКИ

З листування С. Маслова і Ю. Меженка

Уперше публікуємо вісім листів С. Маслова і два листи Ю. Меженка з епістолярного діалогу вчених. Представлені документи датовано 1949—1956 рр. Листи С. Маслова надіслано з Києва, Ю. Меженка — з Ленінграда.

1. Лист С. Маслова

15 березня 1949 р.

Дорогий Юріє Олексійовичу, обидва Ваші листи, від 23 січня і 20 лютого, своєчасно одержав. Дуже прошу вибачити, що відповідаю з таким запізненням. Останнім часом було стільки термінових робіт по Інституту літератури¹ і по Університету², що важко було додержуватись потрібної акуратності у листуванні.

Що до головної теми Ваших листів, я не відмовляюся від участі в редакційній колегії по виданню збірника, присвяченого Івану Федорову³, проте не знаю, наскільки моя участь може бути для колегії корисною. В зв'язку з тим, що я повністю завантажений в двох установах — в Інституті літератури і в Університеті (де маю роботу на 2-х факультетах — філологічному і історичному), у мене нема жодної можливості науково розробити будь яке питання про Федорова, чи взяти на себе обов'язки редактора в розумінні читання, перевірки й виправлення чужих статей. Коли в 1946 р. мені довелося редагувати збірник на пошану О. І. Білецького⁴ (який,

¹ Інститут української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР (від 1952 р. — Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР / НАН України), в якому С. Маслов очолював відділ давньої української літератури.

² Київський державний університет ім. Т.Г. Шевченка (нині — Київський національний університет імені Тараса Шевченка), в якому С. Маслов викладав історію російської літератури доби феодалізму і слов'яно-руську палеографію.

³ Ідеться про науковий збірник, присвячений одному з перших східнослов'янських друкарів Івану Федоровичу (Федорову) (1510—1583), що мав складатися з наукових статей, публікації документів і матеріалів та бібліографії з теми. Планувалося, що до редколегії видання увійдуть В. Данилевський (голова), І. Крип'якевич, С. Маслов і Ю. Меженко. Проект реалізувати не вдалося.

⁴ Білецький Олександр Іванович (1884—1961) — літературознавець, доктор філологічних наук, професор, академік АН УРСР, директор Інституту літератури ім. Т.Г. Шевченка

до речі, у світ так і не вийде)⁵, я витратив таку силу часу й вислухав стільки нарікань за зволікання, що, здається, назавжди втратив апетит до редагування. Якщо відкинути обов'язки автора і редактора статей, що їх має зібрати редколегія, роль моя в колегії зведеться тільки до подачі бібліографічних матеріалів та до участі в засіданнях для обговорення різних старих питань. Але на таку мінімальну роль Віктору Васильовичу⁶ може і не погодиться. У всякому разі прошу Вас передати Віктору Васильовичу мою щирю подяку за довір'я і за запрошення до складу колегії, роботі якої я усією душею співчуваю. Що до тематичного плану збірника, в найближчий час я його продумаю і вишлю Вам, чи передам тут, у Києві, Віктору Васильовичу. Зроблю це не зараз, а трохи згодом⁷, бо на початку березня зо мною трапилась деяка неприємність: я упав на тротуарі біля Університету і так розбив лице, що на два тижні мусів припинити усяку роботу; зараз до неї потроху повертаюсь.

В листі від 20 лютого Ви прохаєте надіслати Вам запрошення Українського бібліологічного товариства⁸ на Шевченківське засідання 1928 чи 1929 року⁹. Думаю, що таке запрошення у мене збереглося, але розшукати його не так легко: ще й досі я, за браком часу, не можу впорядкувати свої, як то кажуть, «кабинетные бумажки», розкидані й попсовані за часів німецької окупації. У всякому разі я записав Ваше бажання в програму роботи найближчих часів і якщо знайду, зараз же вишлю Вам у Ленінград.

Поки що надсилаю Вам Шевченкіану новітніх часів:

1) 2 примірники запрошення на Шевченківський вечір 11 березня 1947 р.¹⁰

АН УРСР (1939—1941, 1944—1961). Досліджував творчість Т. Шевченка. У своїх працях спростував низку догматичних поглядів, які в радянський час утвердилися в офіційному шевченкознавстві.

⁵ Мається на увазі академічне видання «Ювілейний збірник на пошану дійсного члена АН УРСР Олександра Івановича Білецького (1884—1944)» за редакцією Л. Булаховського, П. Тичини і С. Маслова. До редагування було залучено близько 50 наукових праць. Питання підготовки цього збірника до друку Редакційно-видавничою радою АН УРСР у 1947 р. розглядалося на засіданні Президії АН УРСР 30 травня 1947 р., однак видання світ не побачило.

⁶ Данилевський Віктор Васильович (1898—1960) — письменник, доктор технічних наук, професор, академік АН УРСР. Протягом 1936—1951 рр. завідував кафедрою історії техніки Ленінградського політехнічного інституту, на якій протягом 1948—1951 рр. працював Ю. Меженко. В. Данилевський мав очолити редколегію наукового збірника, присвяченого Івану Федоровичу.

⁷ У 1949 р. С. Маслов у рамках роботи над збірником підготував проект картки для попередньої реєстрації видань І. Федорова та список відомих на той час зразків його друкарської роботи.

⁸ Українське бібліологічне товариство (УБТ) — громадське об'єднання провідних діячів української книги, мистецтвознавців, бібліофілів, яке діяло в Києві з 8 грудня 1928 р. до червня 1929 р. С. Маслов був заступником голови УБТ академіка В. Перетца (1870—1935).

⁹ Шевченківське засідання УБТ відбулося 27 квітня 1929 р. у приміщенні Всенародної бібліотеки України (нині — НБУВ) на бул. Шевченка, 14. На заході було заслухано доповіді О. Новицького «Офорти Шевченка», П. Балицького «Перші закордонні видання Кобзаря» і А. Артюхова «Ілюстрації до творів Шевченка».

¹⁰ Імовірно, йдеться про вечір, присвячений пам'яті Т. Шевченка, організований Інститутом української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР і Спілкою радянських письменників

2) Запрошення на лекцію Д.Д. Копиці¹¹ 16 грудня 1947 р.

3) Запрошення на 2-й з'їзд радянських письменників України 6—10 грудня 1948 р. На останній сторінці цього запрошення — репродукція з частини пам'ятника Шевченку в Києві.

4) Запрошення на вечір СРПУ та інш[е] 6 березня 1949 р.

5) Запрошення на Шевченківську сесію Інституту літератури 7 і 8 березня б/р.¹²

6) Фото пам'ятника Шевченку в Києві. Вид[авництво] Укркурортторга.

7) Вирізу до «Київ[ської] Правди» від 25 лютого про Музей Т.Г. Шевченка¹³.

До цих шевченківських матеріалів додаю запрошення на засідання 26 лютого в Державній Публічній бібліотеці (кол[ишня] бібліотека АН УССР), присвячене 375-річчю виникнення друкарства на Україні¹⁴.

Від Ф.П. Максименка¹⁵ чув про Вашу доповідь на тему «Пути моего собирательства коллекции Шевченкиана»¹⁶. Ф.П. [Максименко] навіть презентував мені примірник тез цієї доповіді. Вам, мабуть, відомо, що в київській газеті «Правда України» (2 грудня 1948 р., № 285/3023) було уміщено з цього приводу окрему замітку.

На всякий випадок відтворюю її тут повністю.

України (далі — СПРУ, нині — Національна спілка письменників України) 11 березня 1947 р. На заході вступне слово виголосив віцепрезидент АН УРСР, академік О. Білецький, з доповіддю виступив кандидат філологічних наук І. Стебун, твори й вірші, присвячені Т. Шевченку, читали І. Ле, В. Сосюра, С. Голованівський, С. Скляренко, В. Бичко, В. Кондратенко, а також відбулися виступи заслуженого артиста УРСР Б. Гмирі і квартету ім. Вільома.

¹¹ Копиця Давид Демидович (1906—1965) — письменник, літературознавець. Входив до складу редколегій Повного зібрання творів Т. Шевченка у 5 т. (1939) і у 10 т. (1939—1964). Протягом 1945—1946 рр. працював заступником директора з наукової роботи Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР, а у 1946—1948 рр. — заступником начальника Управління пропаганди та агітації ЦК КП(б)У та редактором журналу «Вітчизна». 11 березня 1946 р. на науковій сесії Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР, присвяченій 85-річчю від дня смерті Т. Шевченка, виступав з доповіддю «Лірика Шевченка».

¹² Шевченківська сесія Інституту української літератури ім. Т.Г. Шевченка АН УРСР, присвячена 135-й річниці від дня народження Т. Шевченка, проходила 7—8 березня 1949 р. На форумі зі вступним словом виступив академік АН УРСР П. Тичина, доповіді зробили О. Білецький, Є. Кирилюк, Д. Косарик, П. Приходько, Л. Кодацька.

¹³ Стаття «Музей Т.Г. Шевченка» про відкриття та експозицію Державного літературно-художнього музею Тараса Шевченка (далі — ДМШ, нині — Національний музей Тараса Шевченка) в колишньому особняку мецената М. Терещенка (1819—1903) на бульварі Тараса Шевченка, 12. Статтю ілюстровано фотографією Ю. Галича, на якій зафіксовано наукового співробітника музею Т. Дмитрієву під час складання анотацій до картин експозиції перед розміщенням їх у залах.

¹⁴ Урочисті збори, присвячені 375-річчю з дня виходу першої друкованої книги в Україні, відбулися у приміщенні Державної публічної бібліотеки (нині — НБУВ). На зборах з доповіддю «375 років з дня виходу першої на Україні друкованої книги Івана Федорова» виступив С. Маслов. На урочистому заході з науковою доповіддю виступив й директор Державної публічної бібліотеки І.Д. Золотоверхий.

¹⁵ Максименко Федір Пилипович (1896—1983) — бібліограф-енциклопедист і книгознавець, який підтримував наукові та дружні стосунки із С. Масловим і Ю. Меженком.

¹⁶ Доповідь «Шляхи мого збирання колекції Шевченкіани» Ю. Меженко виголосив 12 жовтня 1948 р. на засіданні секції колекціонерів Ленінградського будинку вчених ім. О.М. Горького. Тези доповіді було надруковано як додаток до запрошення на засідання секції.

«Шевченкіана» ленинградського ученого.

Богатейшій колекції «Шевченкіана» було посвящено последнее собрание коллекционеров в Ленинградском Доме ученых Академии наук СССР. С сообщением выступил старший научный сотрудник Политехнического института Ю.А. Меженко.

Начало коллекции было положено в 1911 году, когда отмечалось 50-летие со дня смерти Т.Г. Шевченко. Сейчас в ней насчитывается 10 тысяч экземпляров, документов, материалов, связанных с жизнью и деятельностью поэта.

Здесь есть произведения «Великого Кобзаря», изданные на 50 языках, много газетных и журнальных статей, посвященных Шевченко, портреты, иллюстрации к произведениям и т. д.

(ТАСС)»

На цьому закінчую. Прошу Вас передати мій щирий привіт Вашій дружині¹⁷.
На все добре!

Ваш сердечно Сергій Маслов

Василь Ів[анович Маслов]¹⁸ кланяється.

Р. S. Ні в першому, ні в другому листі Ви не написали мені Вашої адреси. Я мусів її придумати. Через це прошу Вас підтвердити одержання мого цього писання.

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 11—13. Автограф.

2. Лист С. Маслова

3 травня 1949 р.
Київ 30, вул. Леніна
84, кв. 6

Дорогий Юріє Олексійовичу, листа вашого від 1-го квітня одержав. Дуже вдячний за відомості в справі готування до друку збірника, присвяченого життю і діяльності Івана Федорова. Боюсь тільки, чи зможу взяти в збірнику, принаймні в найближчий час, будь яку участь. У зв'язку з значним ушибом голови при падінні на початку березня — у мене нещодавно був повторний крововилив у лівому оці (перший був 8 років тому), в наслідок чого я повністю втратив працездатність цього ока; правим же оком мені дозволено користуватися під час читання й писання, не більше 6 годин на добу, тоді, як раніш я працював протягом доби 12—18 годин.

Разом з цим листом посилаю де-що для Вашої колекції, а саме:

1) Афішу про урочистий вечір, присвячений 135-ій річниці з дня народження Т.Г. Шевченка, організований Київською Державною Консерваторією 28 березня 1949 р.,

2) Запрошення на Шевченківську сесію Інституту мистецтва, фольклору та етнографії АН УРСР 30 березня б/р.,

3) Афішу про відкриття Державного Літературно-художнього музею Т.Г. Шевченка¹⁹,

¹⁷ Ідеться про другу дружину Ю. Меженка — бібліографа Ольгу Олександрівну Готт (1896—1961), яка працювала в Державній публічній бібліотеці ім. М.Є. Салтикова-Щедрина.

¹⁸ Маслов Василь Іванович (1885—1959) — літературознавець, етнограф, рідний брат С. Маслова. Долучився до збереження пам'яток Т. Г. Шевченка.

¹⁹ Автором плаката до відкриття ДМШ була Бура-Мацапура Віра Іванівна (1900—1991) — український графік, дружина шевченкознавця і музеєзнавця М. Мацапури. Виконала низку графічних робіт, присвячених Т. Шевченку.

4) Запрошення на свято відкриття 24 квітня ц/р. Надсилаю це запрошення в двох варіантах: а) друковане в одну фарбу (3 прим[ірники]), б) друковане в три фарби (2 прим[ірники])²⁰,

5) Запрошення взагалі відвідати Музей (надруковане тільки єдине видання в три фарби).

Матеріали, що стосуються Шевченківського музею, я одержав в самому Музеї: директор його, Микола Іванович Мацапура²¹, щиро відгукнувся на моє прохання видати все, що поки-що Музей встиг надрукувати, для поповнення шевченківської колекції, якою володієте Ви.

Афішу про відкриття Музею, надруковану на товстому папері, довелося двічі перегнути. Як що примірник через це дуже попсувався, прошу повідомити мене, і я надішлю другий — в іншій упаковці, тільки вже «з okazjiєю», як що хто погодиться взяти його з собою в Ленінград.

Про запрошення Українського бібліологічного товариства пам'ятаю і як що знайду його в процесі впорядкування своїх «кабінетних паперів» (справа ця тепер, у зв'язку з хворобою очей, дуже поскладнилася), — з охотою надішлю його Вам.

Прошу Вас передати мій щирий привіт Вашій дружині.

З сердечною пошаною

Ваш Сергій Маслов

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 14—15. Автограф.

3. Лист С. Маслова

31 січня 1951 р.

Дорогий Юріє Олексійовичу, надсилаю Вам деякі матеріали для Вашої шевченківської колекції, а саме:

1. Фото з портрета Шевченка, писаного В. Касьяном²².
 - 2—3. Два знімки з пам'ятника Шевченку.
 4. Запрошення на мітинг в Каневі 20 червня 1948 р.
 - 5—6. Два проспекти видань творів Шевченка.
 7. Обкладинку з учнівського зошиту з портретом Шевченка.
 8. Вирізка з газети «Ленинское знамя»²³ з статтею «В музее Т.Г. Шевченка»²⁴.
- Мабуть, більшість цих дрібниць потрапила в сій час до Вашої збірки.

²⁰ 24 квітня 1949 р. відбулося відкриття розширеної експозиції, що містила 3000 експонатів, у 24 залах ДМШ у приміщенні на бульварі Тараса Шевченка, 12.

²¹ Мацапура Микола Іванович (1900—1974) — шевченкознавець, мистецтвознавець, музеєзнавець, директор і заступник директора з наукової роботи ДМШ (1944—1953), директор Літературно-меморіального будинку-музею Тараса Шевченка в Києві (1953—1957), автор експозицій Канівського державного музею-заповідника «Могила Т.Г. Шевченка» (1944—1951), ДМШ (1951). Опублікував понад 100 наукових праць, присвячених творчості Т. Шевченка.

²² Касіян Василь Ілліч (1896—1976) — графік, мистецтвознавець, лауреат Шевченківської премії. Автор численних творів, присвячених Т. Шевченку, у т. ч. кількох портретів.

²³ «Ленинское знамя» — газета Київського військового округу, що виходила друком у 1943—1991 рр., у 1991—2018 рр. мала назву «Народна армія».

²⁴ Газета «Ленинское знамя» від 10 березня 1951 р. вийшла зі сторінкою матеріалів, присвячених 90-річчю від дня смерті Т. Шевченка. В одній зі статей ідеться про Державний літературно-художній музей Тараса Шевченка.

Давно вже не маю про Вас відомостей. Як Ваше здоров'я? Над чим зараз працюєте? В зв'язку з хворобою очей я з вересня минулого року залишив роботу і в інституті літератури і в Університеті і перейшов на пенсію. Працювати — за вимогою лікарів — доводиться в дуже обмеженому розмірі.

Будьте здорові! З сердечним привітом

Сергій Маслов

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 19. Машинопис.

4. Лист С. Маслова

10 березня 1951 р.

Довго не міг розшукати Вашої адреси і знайшов тільки сьогодні, таким чином листа, писаного 31 січня, надсилаю Вам лише 10 березня. До перерахованих вище №№-ів 1—8 додаю «Запрошення» на сесію Інституту літератури АН УРСР 9 березня, присвячену 90-річчю з дня смерті Шевченка²⁵. В найближчий час сподіваюся надіслати Вам ще деякі матеріали в зв'язку з відзначенням у Києві пам'яті Шевченка в ці березневі дні.

Чи читали Ви в газеті «Правда Украины» за 8 березня [1951 р.] № 56/2720 повідомлення ТАСС про Вашу збірку під назв[ою] «Шевченковская коллекция».

Ще раз прошу прийняти вислови

мого щирого привіту.

Сергій Маслов

Я не зовсім певен в правильності адреси, за якою надсилаю цього листа. Отже, прошу Вас підтвердити його одержання; після цього надішлю те, що пощастить зібрати далі.

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 16. Машинопис.

5. Лист С. Маслова

Київ

29 березня 1951 р.

Дорогий Юріє Олексійовичу, листа Вашого від 16 березня одержав. Дуже радий, що надіслані мною в лютому шевченківські матеріали поповнили де в чому Вашу колекцію. В зв'язку з святкуванням в березні 90-річчя з дня смерті Шевченка знову зібрав для Вас партію «Шевченкіана», яку оце і пересилаю Вам в такому складі:

1. Афіша про засідання Вченої ради Київського Державного Університету²⁶ 10 березня.

2. Запрошення на це засідання.

3. Програма концерту Музичного училища²⁷ на засіданні КДУ.

²⁵ Наукова сесія Інституту української літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, присвячена 90-річчю від дня смерті Т. Шевченка, відбулася 9 березня 1951 р. Зі вступним словом виступив дійсний член АН УРСР О. Білецький, доповіді виголосили академік АН УРСР М. Гудзій та В. Дмитрук, М. Новиков, Є. Кирилюк, К. Дорошенко. Захід проходив у великому конференц-залі Академії наук УРСР.

²⁶ Київський державний університет ім. Т. Г. Шевченка (далі — КДУ).

²⁷ Київське музичне училище, нині — Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра, де розвиваються вітчизняні мистецькі традиції.

4. Запрошення на вечір Музею українського мистецтва²⁸ 12 березня.
5. Афіша про урочистий вечір СРПУ, Інституту української літератури АН УРСР та інш[их] в театрі ім. Франка²⁹ 12 березня (на 2-х велик[их] арк[ушах]).
6. Запрошення на цей вечір.
7. Програма вистави «Назар Стодоля» на вечері в театрі Франка.
8. Оголошення Ради наук[ово]-технічної пропаганди АН УРСР про лекцію О.І. Білецького «Світове значення творчості Т. Г. Шевченка»³⁰.
9. Запрошення на лекцію Білецького.
10. Газета КДУ «За радянські кадри»³¹ від 12 березня, № 7/170 з статтями, присвяченими Шевченку³².
11. № 9/10 журналу «Театральна декада»³³ з програмою «Назар Стодоля».

Не пощастило мені одержати для Вас «Запрошення» на шевченківський вечір 10 березня, організований Харківським Держ[авним] Музеєм образотворчого мистецтва³⁴. «Запрошення» це складається з 4-х частин (8 сторінок) і, крім програми вечора, містить в собі інформацію про твори Шевченка, зібрані в Харківському музею, і чотири дуже не погано виконані репродукції: 1) юнацький портрет Шевченка³⁵, 2) портрет Горленко, 1845—1847 рр.³⁶, 3) краєвид Чекан-Аралу³⁷, 4) малюнок з підписом: «Киргизькі діти-жебраки», 1857 р. Як що «Запрошення» це не дійшло до Вас, мені здається, слід написати до Харкова, і Вам, певен, охоче його надішлють. Адреса Музею, позначена на «Запрошенні», — Харків, Раднаркомівська, 11; директор Музею — В.Ф. Яценко³⁸.

Прошу Вас підтвердити одержання цієї другої порції «Шевченкіани».

²⁸ Київський державний музей українського мистецтва, нині — Національний художній музей України.

²⁹ Київський академічний драматичний театр імені Івана Франка, нині — Національний академічний драматичний театр імені Івана Франка.

³⁰ Лекцію «Світове значення творчості Т.Г. Шевченка» О. Білецький підготував у рамках роботи Ради науково-технічної пропаганди АН УРСР і виступив з нею на урочистому засіданні вченої ради КДУ у присутності громадськості 10 березня 1951 р.

³¹ «За радянські кадри» — газета КДУ (нині — щомісячник «Київський університет», є офіційним виданням Київського національного університету імені Тараса Шевченка).

³² 12 березня 1951 р. в газеті «За радянські кадри» було вміщено матеріали, присвячені 90-річчю смерті Т. Шевченка: опубліковано документи з теми «Шевченко і Київський університет», замітку «В науковій бібліотеці», вірші П. Іванова «Перед пам'ятником Кобзареві» та А. Косматенка «Айра Ольрідж у Тараса».

³³ «Театральна декада» — журнал Київської та Харківської філій Українського театрального товариства (нині — Національна спілка театральних діячів України), присвячений театральному життю Києва та Харкова. Містив інформацію про репертуари театрів, розклад гастролей, найближчі прем'єри та зміст п'єс.

³⁴ Харківський державний музей образотворчого мистецтва (з 1965 р. — Харківський художній музей).

³⁵ Автопортрет Т. Шевченка 1840 р. Зберігається в Харківському художньому музеї.

³⁶ Корсун Марії Давидівни портрет [портрет Горленко], який Т. Шевченко виконав у 1845 р. — не пізніше 12 січня 1946 р. Зберігається в Харківському художньому музеї.

³⁷ Імовірно, йдеться про малюнок «Острів Чеканарал», який Т. Шевченко виконав 17—19 травня 1849 р. Зберігається в Харківському художньому музеї.

³⁸ Яценко Володимир Федосійович (1915—2010) — художник, мистецтвознавець. Директор Харківського художнього музею (1944—1952), згодом директор (1970—1989) Державного музею українського образотворчого мистецтва в Києві (нині — Національний художній музей України).

Буду дуже радий, як що Ви завітаєте до мене під час літньої подорожі до Києва. Тоді дам Вам деякі пояснення до надісланих матеріалів.

Прошу прийняти від мене щирі побажання здоров'я і успіху в роботі.

Ваш Сергій Маслов

Василь Іванович [Маслов] просить передати його привіт.

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 17—18 зв. Автограф.

6. Лист Ю. Меженка

Дорогий Сергію Івановичу!

Я дуже шкодую, що мені не пощастило побачитися з Вами і поговорити. Особливо шкодую ще й через те, що мав до Вас деякі справи, які хотілося обміркувати й погодити з Вами. Отже, доводиться замість живої розмови обмежуватися листом.

Одну справу я розповів Василеві Івановичу [Маслову] і тепер, в продовження тої розмови, надсилаю списка тих платівок, що у мене є³⁹. Я досить добре зв'язаний з колекціонерами платівок, і мені здається, що можу Вам бути корисним, як що у Вас є дезидерати⁴⁰, що їх у Києві Ви не змогли задовольнити.

Я лише рік як почав збирати платівки з Шевченківським матеріалом і через те дуже мало чого придбав. В Ленінграді з українським матеріалом важкувато. Може ми з Вами встановимо хоч невеликий обмін? Буду дуже радий. Друга справа теж колекціонерська, але іншого порядку.

Мабуть, Ви пам'ятаєте — я розповідав, що при Ленінградському будинку вечних існує секція колекціонерів. Членами її можуть бути не лише ленінградці. В секції існують такі групи: 1. Бібліофілів і екслібрістів, 2. філокартистів, 3. нумізматів, 4. звукозапису (збирачі патефонних платівок), 5. філателістів. На чолі секції стоїть президія. Голова президії — профес[ор] М.В. Шипчинський⁴¹, заступник голови — Ю.О. Меженко. Що тижня, вівторками, відбуваються збори з доповідями, з демонстрацією колекційного матеріала. Бувають випадки, що одночасово по різних кімнатах засідають 3 групи. Взагалі секція працює зовсім не погано. Члени секцій не ленінградці час від часу або самі приїздять або надсилають писані доповіді, які з їх доручення зачитує хто небудь з членів секцій. Членських внесків нема жодних. Для того, щоб зробитися членом секцій, потрібно лише бажання, коротенька заява і ухвала президії.

Я від імені президії звертаюся до Вас з проханням-пропозицією вступити в члени секції. На Вас це не покладе великих обов'язків, але, мабуть, Вам буде

³⁹ Разом з листом Ю. Меженко надіслав С. Маслову список платівок з виконанням творів на тексти Т. Шевченка: «Минають дні, минають ночі» — виконавець К. Лаптев (1904—1990); «Рева та стогне Дніпр широкий», «Заповіт» — І. Паторжинський (1896—1960); «Зацвіла в долині» — Б. Гмиря (1903—1969); дует Катерини і Андрія з опери «Катерина» — І. Козловський (1900—1993); «Ой стрічку до стрічки» — З. Гайдай (1902—1965); «На вгороді коло броду» — О. Петрусенко (1900—1940); «Шепчу Шевченковские строки» — О. Пиров (1899—1964).

⁴⁰ Дезидерат — документ або річ, які потребує бібліотека або музей для поповнення своїх фондів чи колекцій.

⁴¹ Шипчинський Микола Валеріанович (1886—1955) — ботанік, систематик, історик ботаніки, завідувач Ленінградським ботанічним садом (1934—1938, 1942—1948).

68 приємно колись, відвідуючи Ленінград, побувати серед колекціонерів, а, мабуть, коли небудь хоч би раз у рік пришлете невелику доповідь, щоб її у нас зачитали.

В разі Ви не заперечуєте, будь ласка, сповістіть мене, і я одразу же надішлю до Вас бланк заяви. З свого боку можу сказати, що мені буде дуже приємно бачити Вас в числі членів секції.

Аджеж це єдине в СРСР об'єднання колекціонерів, і в інтересах всіх колекціонерів зробити його роботу доброю, науковою, а число членів якомога збільшувати.

З сердечним привітом і з глибокою пошаною

Юр Меженко

1951.09.16. Р. С. Будь ласка, передайте від мене привітання Василеві Івановичу.

ІР НБУВ. Ф. XXXIII. Од. зб. 5967. Арк. 1—2 зв. Автограф.

7. Лист С. Маслова

Дорогий Юріє Олексійовичу, листа Вашого від 16 вересня своєчасно одержав. Прошу дуже пробачити, що досі не знайшов часу Вам відповісти.

Бажання Ваше одержати з моєї колекції дублети шевченківських патефонних платівок з охотою виконаю, але на шляху до виконання є дві перешкоди: 1) Платівок з записами творів Шевченка у мене дуже небагато. Майже вся до-воєнна збірка моя загинула, а після війни я не провую такого систематичного і упертого одвідування магазинів, як робив це до війни. 2) Хоча з кінця 1950 р. я вважаюся пенсіонером й неначе б людиною вільною, але виходить якось так, що увесь час мені доводиться виконувати то ту, то іншу роботу. Через це і моя бібліотека і колекція платівок (коло 1500 №№-в, з дублетами) перебувають в стані зовні впорядкованому, але досі ще як слід не розібрані. Отже, я навіть не знаю як слід, що в мене є і що я можу вилучити для передачі Вам. У всякому разі Ваш список я зберігаю в окремій папці з записом «Prima tempore» і як тільки розберу колекцію, зараз же повідомлю Вас, що міг би Вам передати, а Ви викреслите, що до того часу вже надійде до Ваших Шевченківських матеріалів.

Що до пропозиції вступити в число членів «Секції колекціонерів» при Ленінградському «Домі вчених», я вважаю себе колекціонером дуже поганим: і книжки (не кажучи вже про *ex-libris*'и) я збираю без будь якого плану, і платівки у мене цілком випадкові. Не знаю також, з якими доповідями я міг би виступити на зборах Секції. Мені не хотілося б бути безгласним членом того чи іншого гуртка. Як що в найближчий час у мене намітяться якісь теми для 2—3 доповідей, я надішлю ці теми Вам, і можна буде порадитись про моє обрання, скоріше всього — до гуртка бібліофілів.

Під час перебування в Ленінграді я шукав в різних магазинах дві платівки з записом романса А. Варламова⁴² «На заре ты ее не буди» (на слова Фета⁴³). Романс цей записаний як у виконанні Лемешева⁴⁴, так і в виконанні Александровича⁴⁵. Мо-

⁴² Варламов Олександр Єгорович (1801—1848) — композитор, співак, музичний критик. Автор близько 200 романсів і пісень.

⁴³ Фет Афанасій Афанасійович (Опанас Опанасович) (1820—1892) — поет-лірик, перекладач, мемуарист.

⁴⁴ Лемешев Сергій Якович (1902—1977) — оперний співак, ліричний тенор.

⁴⁵ Александрович Михайло Давидович (1914—2002) — латвійський співак, ліричний тенор. Випустив 70 платівок тиражем 22 млн екземплярів.

же хто небудь зі знайомих вам членів гуртка звукозапису, як що в його [колекції] є не потрібні йому дублети, погодився б передати мені обидві чи хоча б одну з зазначених записів. З своєї збірки в обмін я — з згаданих вище причин — поки що нічого не можу запропонувати, але я міг би виконати яке небудь доручення — розшукати щось потрібне в київських книгарнях чи музичних магазинах. Коли б сталося так, що платівки знайдуться, висилати їх до Києва не слід: можуть попсуватися в дорозі. Наприкінці січня в Ленінграді, можливо, буде Василь Іванович [Маслов], і через нього можна буде їх передати.

Надсилаю Вам де-які дрібниці до Вашої шевченківської колекції. Це: 1) 3 вирізки з «Правди України» та з «Вечірнього Києва», 2) Запрошення Клубу письменників на шевченківський вечір 25 березня 1950 р. (мабуть, воно піде в дублети), 3) проспект видання творів М.В. Лисенка⁴⁶: в перших 3-х томах цього видання подається якраз музика до «Кобзаря»⁴⁷.

Прошу передати від мене щире привітання високоповажній Ользі Олександрівні [Готт]. Поклон від Василя Івановича [Маслова].

З сердечним привітом і глибокою пошаною
Сергій Маслов

20.XII.1951.

P. S. Для з'ясування, що саме з творів Шевченка записано на грамофонних платівках, слід, мені здається, використати різні видавничі каталоги. Їх, мабуть, багато. Мені відомий лише один:

Трест «Металлосбытширпотреб» НКОН СССР.

Каталог грампластинок. Издательство Наркомхоза РСФСР.

Москва — Ленинград. 1940.

8°. 567 стр. На стр. 413—526 обширный «Предметный указатель».

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 20—21. Автограф.

8. Лист Ю. Меженка

Вельмишановний і дорогий
Сергію Івановичу!

Лише сьогодні я одержав друковане сповіщення, що сьогодні ж відбудеться ювілей Вашого 75-річчя.

Дуже мені прикро, що я спізнився з своїм поздоровленням, але від цього воно стає ще гарнішим.

Я мав приємність мало не 10 років працювати з Вами в щільному зизку⁴⁸. Багато чому від Вас я вивчився, і як що моя любов до книги не зменшується, а зростає, то в цьому я в значній мірі зобов'язаний Вам.

⁴⁶ Лисенко Микола Віталійович (1842—1912) — композитор, піаніст, збирач пісенного фольклору. Автор близько 90 творів на тексти Т. Шевченка.

⁴⁷ Ідеться про видання «Лисенко М. Зібрання творів в 20-ти томах» (1950—1956). Музика до «Кобзаря» Т. Шевченка склала зміст другого тому видання (видавництво «Мистецтво», м. Київ, 1952 р.).

⁴⁸ С. Маслов і Ю. Меженко тісно співпрацювали в рамках діяльності Українського наукового інституту книгознавства в Києві, який останній очолював протягом 1922—1931 рр., а С. Маслов керував Секцією історії книги.

Дозвольте ж і мені приєднати свого слабкого голоса до гучного хору поздоровлень і побажати Вам ще довгих, дуже довгих років плідної творчої праці.

Всім серцем з Вами

Юр Меженко

1955.12.21.

ІР НБУВ. Ф. XXXIII. Од. зб. 5968. Арк. 1. Автограф.

9. Лист С. Маслова

Вельмишановний і дорогий Юріє Олексійовичу, Ваше поздоровлення з днем мого 75-річчя одержав ще наприкінці грудня. Дозвольте щиро подякувати Вам за сердечний привіт і високу оцінку моєї наукової роботи на протязі минулого півсторіччя. Ваш лист нагадав мені молоді мої роки, безпосередньо пов'язані з роботою УНІК'у, яким Ви керували в найкращий час його життя. Прошу дарувати мені, що відповідаю з таким запізненням.

Сердечно вітаю Вас і високоповажну Ольгу Олександровну

Ваш Сергій Маслов

Додаю 5(327)-й номер нашої університетської газети «За радянські кадри» від 10 лютого б. р., в якому Ви знайдете цікаву для Вашої колекції статтю студента Гр. Кереселідзе⁴⁹ «Шевченко і Грузія».

6 березня 1956 р.

м. Київ

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 22. Машинопис.

10. Лист С. Маслова

Дорогий Юріє Олексійовичу, в додаток до листа, надісланий 8 березня, посилаю наступний № газети «За радянські кадри», де вміщено статтю молодого нашого історика М. Рудька⁵⁰ на тему «Тарас Шевченко і Київський університет». Вона теж, здається мені, буде не зайвою у Вашій Шевченківській збірці.

З щирим привітом

Сергій Маслов

10 березня 1956 р.

Додаю ще одну статтю про Шевченка: Иштван Кулчар. Тарас Шевченко в Венгрії. «Правда Украины» 10 марта 1956 г. № 60/4261.

ЦДАМЛМ України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. Арк. 23. Машинопис.

⁴⁹ Автором статті «Шевченко і Грузія» в газеті «За радянські кадри» був студент п'ятого курсу філологічного факультету Тбіліського університету Григорій Кереселідзе.

⁵⁰ Рудько Микола Порфирівич (1925—1973) — кандидат історичних наук, викладач КДУ. Крім статті «Тарас Шевченко і Київський університет», що вийшла на шпальтах газети «За радянські кадри» 9 березня 1956 р., у 1959 р. опублікував у Києві однойменну працю на 87 сторінок.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ємчук О. «Чекаю на ваш суд — правий, милостивий...» (з епістолярної спадщини Сергія Маслова) // Пам'ятки : археографічний щорічник. Київ, 2009. Т. 10. С. 202—211.
2. Ємчук О. Епістолярна спадщина Юрія Меженка в архіві Сергія Маслова // «І тільки незмінна книга!» : зб. ст. до 120-річчя від дня народж. Ю.О. Меженка (1892—1969) / упоряд. Н.В. Стрішенець; НАН України, НБУ України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2013. С. 71—80.
3. Крячок М.І. Епістолярія Ю.О. Меженка — цінне джерело для вивчення творчості вченого // «І тільки незмінна книга!» : зб. ст. до 120-річчя від дня народж. Ю.О. Меженка (1892—1969) / упоряд. Н.В. Стрішенець; НАН України, НБУ України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2013. С. 105—116.
4. Шевченкіана в епістолярії Петра Жура та Юрія Меженка 1960—1969 рр. (за матеріалами ЦДАМЛМ України) (передне слово, підготовка тексту та примітки Галини Карпінчук) // Слово і Час. 2020. № 3. С. 96—118.
5. Листи Юрія Меженка до львів'ян (1923—1969) / упоряд., передмова, примітки М.А. Вальо. Львів, 2002. 324 с.
6. Дашкевич Я. Пам'яті Юрія Меженка // Сучасність. 1992. № 10. С. 116—123.
7. Листування Юра Меженка з Ярославом Дашкевичем (1945—1969) / упоряд.: Р. Дзюбан, Г. Сварник ; ЛННБУ ім. В. Стефаника. Відділ історичних колекцій. Львів, 2009. 374.
8. Литвин Т. З листування Юра Меженка та Івана Крип'якевича // Записки Львівської національної наукової бібліотеки України імені В. Стефаника. Львів, 2013. № 5. С. 435—455. URL: <http://jnas.nbuv.gov.ua/article/UJRN-0000665089>
9. Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України. Ф. 365. Оп. 1. Спр. 546. 23 арк.
10. ІР НБУВ. Ф. XXXIII. Од. зб. 5961—5968. 19 арк.
11. Там само. Од. зб. 4893. 3 арк.
12. Москаленко С. Рідкісні видання «Кобзаря» // Пролетарська правда. 1938. 12 жовтня. С. 4.
13. Сарана Ф.К., Шовкопляс І.Г. Ю.О. Меженко. Життя й діяльність // Юрій Олексійович Меженко (1892—1969) : матеріали до біографії / уклад.: Т.А. Ігнатова, Н.В. Козакова, Н.В. Стрішенець. Київ, 1994. С. 11—35.
14. Складенко Є. Юрій Меженко та його Шевченкіана // Вісник Книжкової палати. 2012. № 3. С. 42—43. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vkr_2012_3_14
15. Штолько М.А. «Шевченкіана» Юрія Меженка // «І тільки незмінна книга!» : зб. ст. до 120-річчя від дня народж. Ю.О. Меженка (1892—1969) / упоряд.: Н.В. Стрішенець; НАН України, НБУ України ім. В.І. Вернадського. Київ, 2013. С. 99—104.
16. Вербіцька О.І. Відзначення в Академії наук УРСР 125-річчя від дня народження Т.Г. Шевченка: історико-джерелознавчий аспект // Рукописна та книжкова спадщина України. 2024. № 3. С. 178—196. <https://doi.org/10.15407/rksu.34.178>
17. ІР НБУВ. Ф. XXXIII. Од. зб. 4633. 1 арк.
18. Там само. Од. зб. 4634. 1 арк.
19. Там само. Од. зб. 7129. 15 арк.
20. Там само. Од. зб. 5964. 1 арк.
21. Там само. Од. зб. 5965. 2 арк.

22. IP НБУВ. Ф. XXXIII. Од. зб. 5966. 1 арк.
23. Там само. Ф. 430. Од. зб. 31. 1 арк.
24. Там само. Ф. XXXIII. Од. зб. 3330. 2 арк.
25. Там само. Од. зб. 5967. 4 арк.
26. Там само. Од. зб. 6771. 4 арк.
27. Там само. Од. зб. 5968. 1 арк.

Отримано 8 жовтня 2024 р.

REFERENCES

1. Yemchuk O. “Chekaiu na vash sud — pravyi, mylostyvy...” (iz epistoliarnoi spadshchyny Serhiia Maslova) [“I am waiting for your court — right, merciful...” (from the epistolary heritage of Serhii Maslov)]. *Pamiatky : arkhеоhrafichnyi shchorichnyk* [Monuments: Archeographic Yearbook]. Kyiv, 2009. Vol. 10, pp. 202—211. [In Ukrainian].
2. Yemchuk O. Epistoliarna spadshchyna Yurii Mezhenka v arkhivi Serhiia Maslova [Epistolary Heritage of Yurii Mezhenko in the archive of Serhii Maslov] // “I tilky nezminna knyha!” : zb. st. do 120-richchia vid dnia narodzhennia Yu.O. Mezhenka (1892—1969) [“And only a constant book!” : a collection of scientific articles to the 120-th anniversary of the birth of Yu. Mezhenko (1892—1969)]. Kyiv, 2013. Pp. 71—80. [In Ukrainian].
3. Kriachok M.I. Epistoliariia Yu.O. Mezhenka — tsinne dzherelo dlia vyvchennia tvorchosti vchenoho [Epistolary Yu.O. Mezhenko is a valuable source for studying the work of a scientist] // “I tilky nezminna knyha!” : zb. st. do 120-richchia vid dnia narodzhennia Yu.O. Mezhenka (1892—1969) [“And only a constant book!” : a collection of scientific articles to the 120-th anniversary of the birth of Yu. Mezhenko (1892—1969)]. Kyiv, 2013. Pp. 105—116. [In Ukrainian].
4. Shevchenkiana v epistoliarii Petra Zhura ta Yurii Mezhenka 1960—1969 rr. (za materialamy TsDAMLN Ukrainy) [Shevchenkiana in the epistolary of Peter Zhur and Yurii Mezhenko in 1960—1969 (according to the materials of the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine) / Halyna Karpinchuk (the front word, the preparation of the text and note)]. *Slovo i Chas* [Word and Time]. 2020. No. 3, pp. 96—118. [In Ukrainian].
5. Lysty Yurii Mezhenka do Lvivian (1923—1969) [Letters of Yurii Mezhenko to Lviv (1923—1969)] / M.A. Valo (ordering, preface, notes). Lviv, 2002. 324 p. [In Ukrainian].
6. Dashkevych Ya. Pamiati Yurii Mezhenka [Yurii Mezhenko’s memory]. *Suchasnist* [Modernity]. 1992. No. 10, pp. 116—123. [In Ukrainian].
7. Lystuvannia Yura Mezhenka z Yaroslavom Dashkevychem (1945—1969) [Correspondence of Yur Mezhenko with Yaroslav Dashkevych (1945—1969)] / R. Dzuban, H. Svarnyk (Comps.). Lviv, 2009. 374 p. [In Ukrainian].
8. Lytvyn T. Z lystuvannia Yura Mezhenka ta Ivana Krypiakevycha [From the correspondence of Yur Mezhenko and Ivan Krypiakevych]. *Zapysky Lvivskoi natsionalnoi naukovoї biblioteky Ukrainy imeni V. Stefanyka* [Notes of the Vasyl Stefanyk National Scientific Library of Ukraine in Lviv]. Lviv, 2013. No. 5, pp. 435—455. URL: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000665089> [In Ukrainian].
9. Fond 365. Inventory 1. Unit 546. 23 sheets. Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine.
10. Fond XXXIII. Unit 5961—5968. 19 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

11. Fond XXXIII. Unit 4893. 3 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine. [In Ukrainian].
12. Moskalenko S. Ridkisi vydannia "Kobzaria" [Rare editions of "Kobzar"]. *Proletarska Pravda* [Proletarian Truth]. 1938. October 12. P. 4. [In Ukrainian].
13. Sarana F.K., Shovkoplias I.H. Yu.O. Mezhenko. Zhyttia i dialnist [Yu.O. Mezhenko. Life and Activities] // Yurii Oleksiiovych Mezhenko (1892—1969) : materialy do biohrafii [Yurii Mezhenko (1892—1969): materials for biography]. Kyiv, 1994. Pp. 11—35. [In Ukrainian].
14. Skliarenko Ye. Yurii Mezhenko ta yoho Shevchenkiana [Yurii Mezhenko and his Shevchenkiana]. *Visnyk Knyzhkovoï palaty* [Bulletin of the Book Chamber]. 2012. No. 3, pp. 42—43. [In Ukrainian].
15. Shtolko M.A. "Shevchenkiana" Yurii Mezhenka ["Shevchenkiana" by Yurii Mezhenko] // "I tilky nezminna knyha!" : zb. st. do 120-richchia vid dnia narodzh. Yu.O. Mezhenka (1892—1969) ["And only an invariable book!" : a collection of scientific articles to the 120-th anniversary of the birth of Yu. Mezhenko (1892—1969)] / N.V. Strishnets (Ed.). Kyiv, 2013. Pp. 99—104. [In Ukrainian].
16. Verbitska O.I. Vidznachennia v Akademii nauk URSR 125-richchia vid dnia narodzhenia T.H. Shevchenka: istoryko-dzhereloznavchyi aspekt [Celebration of 125-th anniversary of birth of Taras Shevchenko by Academy of Sciences of Ukrainian Soviet Socialist Republic]. *Rukopysna ta knyzhkova spadshchyna Ukrainy* [Manuscript and Book Heritage of Ukraine]. 2024. No. 3, pp. 178—196. <https://doi.org/10.15407/rksu.34.178>. [In Ukrainian].
17. Fond XXXIII. Unit 4633. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
18. Fond XXXIII. Unit 4634. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
19. Fond XXXIII. Unit 7129. 15 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
20. Fond XXXIII. Unit 5964. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
21. Fond XXXIII. Unit 5965. 2 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
22. Fond XXXIII. Unit 5966. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
23. Fond 430. Unit 31. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
24. Fond XXXIII. Unit 3330. 2 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
25. Fond XXXIII. Unit 5967. 4 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
26. Fond XXXIII. Unit 6771. 4 sheets. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.
27. Fond XXXIII. Unit 5968. 1 sheet. Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine.

Received on October 8, 2024

Andrii Shapoval

V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0003-1188-5142

SCOPUS: 57224568766

E-mail: shai196@ukr.net

Oksana Verbitska

V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0002-1459-954X

E-mail: xenaver@ukr.net

Oksana Yemchuk

V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

ORCID: 0000-0002-5096-7231

E-mail: vio@ukr.net

COLLABORATION BETWEEN SERHII MASLOV AND YURII MEZHENKO ON COLLECTION OF SHEVCHENKIANA: EPISTOLARY DISCOURSE

The purpose of the work. Based on the analysis of the correspondence between Serhii Maslov and Yurii Mezhenko and other archival documents deposited in the fonds of the Institute of Manuscript of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine and the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine, to investigate the cooperation of scholars in collecting Shevchenkiana. **The methodology** of the work is based on the application of the principles of historicism, comprehensiveness and complexity, and source, archival, chronological, comparative, biographical and prosopographic research methods. **The scientific novelty** of the work lies in the fact that for the first time a complex of correspondence between book scholars and literary critics Serhii Maslov and Yurii Mezhenko, which concerns the collaboration of scholars in collecting Shevchenkiana, has been introduced into scientific circulation and analyzed. **Conclusions.** The leading theme of the correspondence between Serhii Maslov and Yurii Mezhenko, which is kept at the Institute of Manuscript of the V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine and the Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine and has not previously been comprehensively studied, is the replenishment of the Shevchenkiana collection. Serhii Maslov's fascination with the figure of Taras Shevchenko and his work prompted the scientist to join the collection of materials for the Shevchenko Collection, which was enthusiastically formed by Yurii Mezhenko over the course of decades. As evidenced by epistolary documents, the fruitful cooperation between Serhii Maslov and Yurii Mezhenko in replenishing the Shevchenkiana collection continued during 1939—1956. As a result of the collaboration of scientists, the Shevchenko Collection was replenished with valuable documents relating to the activities of Ukrainian scientific and cultural institutions and organizations, scientists, writers, artists, and public and cultural figures in the study of the life and work of Taras Shevchenko and honoring his memory. Analysis of the scientists' correspondence makes it possible to include Serhii Maslov in the cohort of Ukrainian figures who actively assisted Yurii Mezhenko in creating a national historical and cultural monument — the Shevchenkiana collection.

Key words: Serhii Maslov, Yurii Mezhenko, epistolary documents, Shevchenkiana collection, Institute of Manuscript of V.I. Vernadskyi National Library of Ukraine, Central State Archive-Museum of Literature and Art of Ukraine.